

lencià o occidental tenen especial autoritat en aquest punt.

I és així en tota mena d'accepcions: «ab molt gran multitud d'àngels, Èl *devalà*», *VidesR*, 89v2 (n. 119, trad. *descendens*). «Ador la tua ànima, qui *devallà* als inferns per ço que'n tragués Adam», *Blanq.* (*NCl.* I, 89.18, id., 176.21; II, 48.6); altrament igual en l'ed. val. de 1524: «dos maneres de dret --- de les quals *devallen* tots los altres drets especials» (*O. C.* I, 17). «Fèlix *devallà* del munt en lo qual stava lo hermità», 10 id. (*Merav.*, Ag. I, 47).

En el S. xv. En Sant Vicent Ferrer és absolutament general amb *de-*: *Quar.*, 256, 171, 172 etc.; *Serm.* I, 28.9, 28.10, i passim, en el vol. II i en aquells altres. «Li parec sus la mija nit sentir ssus lo terrat de la casa treprijar e *devallar* en la casa algunes persones --- viu venir tres hòmens qui del seu terrat eren *devallats*», *Decam.* (III, § 7, 190.40, 191.3). En JoMartorell en veig molts exs. en l'ed. Ag.; com ara: «los dos jutges del camp *devallaren* del cadafal, e digueren a Tiant que ell se-n podia bé anar sens perjuhi negú seu» (I, 211; de nou I, 25; II, 252; III, 28). Encara que *Riq.* i *NCl.* ho canvien en *davallar*, he pres cura de verificar-ho amb l'ed. pri., i p. ex. hi ha *devallar* en la col. penúltima del cap. 218 (= *NCl.* IV, 10), i el mateix he anat veient en els cap. 129 (= *Riq.*, 344.5f.), 130, 141 (bis, = *NCl.* III, 73, 77), 146 (*NCl.* III, 99), 277 (*NCl.* IV, 174) i encara a la part de Galba (capítol 439, *NCl.* V, 177).

Ja he dit que l'*InvLC* recollia 5 casos de *davallar* des de les albes del S. XIV, però cal contrastar-hi que en els Ss. XIV i XV en recull prop de 30 d'escrits *dev-* (més 4 de *devallar* que cita de l'ed. Buchon de Desclot). Ara bé és també el que trobo en la documentació privada: en un doc. de Bna. a. 1427, que ja he citat per a tall 'pedrera': hi «pujaren --- per *devallar* la dita Clau» (*CaCandi, MiscHiCat.* II, 217). En els nombrosos exs. del *Spill* de Castellbò on surt la forma *devallar* la *e* és constant. En una afrontació de la vall d'Assua, de l'a. 1519, vaig llegir «*devalle fins a Horder Sobirà*», en una acurada còpia del S. XVIII que es conserva a Rialb. En fi també escrivien *devallar* els diccs. de Busa-N. (1507) i el val. de Sanelo.

Però reconeguem que la grafia *davallar* també està motivada de sobres. És la que consagren els diccs., des dels *DTo.* de 1647 i 1670, Lacav. (encara que aquest vaci'hi concedint alhora *dev-*), Belv., Lab., *DOrt.*, *DFa*. Hauria estat una complicació desconcertant escriure *davall* però *devallar*. ¿Com imposar-ho a la convicció col·lectiva? Més encara: ¿quants haurien estat capaços de recordar la diferència, sense trabucar-se a cada pas en un sentit o en l'altre? *Davant*, *davanter* i *davantal*, *darrere* amb *darrer*, *darrerria* i *endarrerir*, *damunt* i *amuntegar* etc., però en canvi *davall*/*devallar*? Si es reaccionava contra *davant* i *demunt*, formes vulgars tan esteses, era complicat més i més les coses el fer acceptar *devallar* a desgrat de *davall*. Era tanmateix complicar-les massa.

Si, almenys *devallar* tingués bases fermes en els orígens, potser ens sentiríem una mica més animats a fer

el pesat esforç. Però difícilment podria mai dubtar ningú que *davallar* havia estat la forma originària, com a derivada que és de *davall*: és clar que una formació amb *de-* partint de VALLIS no tindria solta semàntica. El què hi havia és la massa in comptable dels mots en *de-*, incomparablement més nombrosos que els en *da-*, que pertot van anar introduint pronunciacions vulgars com *devant*, *demunt*, *remat*, *recó*, *renoc*.

Cert: *devallar* al procés Montblanc-Guardialada de 1396 (parlar ja occid.), *BABL* x, 409, però també hi trobem *davant* a la p. 422. Hi ha *devallar* en docs. cerverins del S. XVI (p. p. *BABL* XVII, 1.ª quadern), però també hi trobem *devall scrits* en un de 1618 (*BABL* XVII, 71). Ja hem vist que hi ha *devall* en pobles de la Baixa Ribagorça, i veurem que hi diuen *devallada*, però allà també s'han obert pas les pronunciacions vulgars *demunt* o *demon*. Guardem-nos de negar que *devallar* és la pronúncia valenciana, però ¿no hi ha també molts valencians que cometen vulgarismes com *davantal*? «El *davantal* d'un xiquet» en dos articles de la revisteta *Pensat i Fet*, 1952 (p. 7, i en el d'A. Senent i Micó de la p. 6).

Si en aquest cas la innovació *devallar* tingué tant d'èxit, és per la influència del sinònim *deixendre* (DESCENDERE) que l'havia precedit en l'ús popular: en català *deixendre* morí de pressa, però en llengua d'oc *deissendre* restà tant o més usat que *davalar*/*dev-* en tota l'E. Mj.; s'hi agombolava l'empenta de tants verbs afins com *derrocar*, *decaure*, *derrompre*, *debatre*, *deixatar*, *delliurar*, *decréixer* etc., tan poderosa que en l'ús vulgar canvià *abolir* en *debolir*: *devallar* al costat de *avallar* anava bé amb *deturar*/*aturar*. La llengua literària i comuna no podia cedir a aquestes tendències vulgars.

En la llengua d'oc, descabdellada literàriament en temps més antic que la nostra, també es produí el canvi de *davalar* en *devalar*, però encara que allà l'acció de *deissendre* actués més durablement en el mateix sentit, com que la llengua literària hi prengué estat ferm en data primerenca, la variant *davalar* hi resta més forta: a l'E. Mj. tot estant equilibrades, més aviat hi predomina aquella: és la que veiem en *Jaufré*, *Crozada Albigea*, *Ferabràs*, *Presa de Jerusalem*, diversos trobadors anònims, i en textos en prosa com la *Crònica* de Goisset, *Comptes* dels G. Bonís, Establiments de Baiona; per més que també *devalar* compti amb el sufragi de Montaudon, P. Cardenal, D. de Carpentràs, i textos prosaics com *Vicis e Vertutz*, *Leys d'Amors*, *Philomena*, *Tezaur*, *Novas del Eretge*, algun trobador anònim i algun text tardà o dialectal (*Girart de Rossilhon*, i els gascons Jur. de Bordeus, *Hist. Sagr.* bearnesa, *Comptes* de Riscle).

Però no hem d'oblidar que allà també és troba *devan* en lloc de *davant*. I allà també alguns osci'hen. En el *Jaufré* veiem «Que lajaments t'en *daval*. —E tu com'en *davalaràs*?», vv. 1720-1, i també en el v. 3615, si bé d'altra banda *devalat* v. 2065, i «del rosin fo *devalatz*», v. 548.

El cas és que fins avui, i a desgrat del francès, el llenguatge mistralenc, resta fidel a la forma originària: